

tíðindablaðið sosialurinn

Telefon 118 20
Argjavegur 26, 3800 Argir
Postsmoga 76, 3800 Tórshavn

Útgevur: P/f Sosialurinn ©
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirkaststjóri: Krisjan Dahl
Bláðfólk: Hogni Djurhuus
Randi Jacobsen
Tórfinn Smith
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov
Uppseting: P/f Sosialurinn
Prent: P/f Pressan 1981

Eftirlønarpupp- skotið — eitt framstig

TAÐ skal ikki vera nakað dul-
mál, at vit meta uppskotið um
eftirlønargrunn, sum í løtuni er til
viðgerðar í landsstýrinum, fyri at
vera eina stórhending, á almann-
ækinum tann størsta síðan dag-
peningaskipanin og fólka-
pensjónin.

TAÐ er semja um, at verandi
fólkapersjón er alt ov lítil. Ti hava
ymisk feløg fingið í lag eftirløn-
argrunnar. Og alt gott um tað. Men
slíkir eftirlønargrunnar hóska fyri
ávisar bólkur í samfelagnum, sum
t.d. teimum sum hava stútt og
stöðugt arbeiði. Meðan hjá flestu
löntakurum er neyðugt við einum
felagsgrunni.

VERANDI uppskot er svarið, tað
er einki at ivast í tí. Goldið verður
inn í hann eftir evnum, t.v.s. eftir
inntøku. Og øll fáa tað sama úr
honum, tá aldurin er til tað. Og
tann heimagangandi húsmóðirin
verður sett í sama »virði« sum
tann høgtlonti stjórin.

UPPSKOTIÐ hevur fingið eina
misjavna móttøku, og tað er einki
lengið í tí. Uppskotið fevnir jú um
bólkur, sum frammanundan eru
tryggjaðir í eftirløn, og halda teir
seg kanska ikki hava hesa skipan
fyrir neyðini. Men uppskotið er jú
treystað av, at tað umfatar øll,
men tó eigur at verða hugt at
teimum trupulleikum sum hesi
feløg hava.

MEN rættuliga avgerandi er tó, at
ein stórur partur av teimum, sum
ikkí frammanundan hava nakra
eftirlønarskipan, taka undir við
uppskotið, hóast tey hava
uppskot um broytingar. Men
stuðulin frá hesum feløgum
má vega serliga tungt í tí víðari ar-
beiðinum við málinum.

UNDIR viðgerðini av hesum máli
hevur verið frammi, at vit kundu
eins væl hækkað verandi fólk-
pensjón, og so kravt peningin inn
yvir skattin. Tað halda vit so av-
gjørt ikki. Hetta vil merkja, at lön-
takarin skal tá gjalda dupult so
nógv í eykaskatti, sum tey 3%,
sum uppskot er um. Víst kann
vinnulivið skúga ein part av sín-

óddagrein

um gjaldi yvir á löntakaran, men
neyvan alt. Eisini skal havast í
huga, at við verandi skattalóg eru
rættuliga nógvir skattagjaldarar,
sum koma undir 50% markið.
T.v.s. at eftir reglunum skuldu
teir goldið meira enn 50%, men
henda regla »eftirgevur« skattin
omanfyri 50%. T.v.s. at ein figg-
ing yvir skattin kemur bert at
raka tær lægstu lönirnar, meðan
tær hægri lönirnar einki gjalda
fyrir tann ágóða, sum eisini er
tryggjaður teimum.

SAGT hevur eisini verið, at eitt
slíkt uppskot vil ávirka lønarsam-
ráðingarnar, soleiðis at arbeiðs-
gevararnir koma at mótrókna sín
part av eftirlønargjaldinum í eini
møguligari lønarhækking. Tað
kann sjálvsagt vera, men er als
ikkí víst. Her kemur tað ann uppá,
hvussu væl menn duga at sam-
ráðast. Í hesum sambandi kann
verða mint á, at hóast fritíðarløn-
in varð hækkað við 2,5% beint
undan seinastu sáttmálasamráð-
ingum, fekt munandi hægri
lønarhækking hesaferð enn við
undanfarnu samráðingum, tá
eingin slík lógasett eykaútreiðsla
var ásett.

TÍ er tað upp til feløg og myndug-
leikar at hava eygnið við, at hvør
av pørtunum á arbeiðsmarknaði-
num veruliga rindar sín ásett part
av hesi skipan.

TAÐ vil altíð so vera við einum
slíkum uppskoti, at mangur kundi
hugsað sær tað óðrvísi. Men
støðan er bert tann, at halda tá øll
uppá sitt er úrslitið bert, at einki
hendir.

TÍ eiga vit ikki at sleppa endanum
nú. Um nakrar mánaðar er val, og
aftan á eitt val vita vit einki um
vælvildina fyrir einum uppskoti
sum hesum.

TÍ vilja vit mæla øllum til at geva
sín stuðul til at hetta uppskot
kann verða fram. Og vilja menn
sleppa undan, at málið verður
nýtt politiskt, er bert eitt at gera,
og tað er at eitt samlað ting tekur
undir við málinum.

-i.

tjak og meiningar

Antabus — ein kemisk spennitroyggja?

Í Dagblaðnum 9. mars
skrivar leiðarin á «Blá-
krossheiminum» nakrar
hugleiðingar um rú-
s-drekkaþrupulleikar og tær
viðgerðir okkum stendur í
boði um neyðugt. Og tað
er gott at brotin verður
slóð fyrir einum fordóms-
friðum, sakligum kjaki um
eitt av størstu heilsuliga
og samfelagsligu vanda-
málum tjóðarinnar. Vón-
andi fara fleiri at luttaka í
blaðskrivning eins væl og
øðrum fjølmiðlum um hesi
mál — ikki minst vit alko-
holikarar sjálvur, sum jú
eru tey mest serkønu inn-
an økið.

Eg skal her bert koma
við nøkrum viðmerking-
um til tað Sólberg skrivar
um evnið «Antabus». Hon
skrivar: »høvuðsviðgerðin
á Blákrossheiminum er
Antabus...» Hertil kann
eg siga, at «Antabus» er
ongin »viðgerð». Tað er
eitt kemiskt evni, ið kann
samanberast við spennit-
royggjur á psykiatrisk-
um deildum. Tað tekur
ikkí hugin, trongdina at
drekka alkohol frá tær,
men ræðir teg frá at
drekka tað. Soleiðis skap-
ar henda »viðgerð» eina
sálarliga spennu, sum í
longdini ger alkoholikarinn
minni foran fyrir at standa
í móti á egnum fótum. Og
harafturat kann ein slík
»viðgerð» taka ábyrgdar-
kensluna fyrir tí edrua lívi-
num frá fólki og lata
ábyrgdina fyrir degnum í
hendurnar á evninum
Antabus. Og tað er júst
henda sjálvsábyrgd, sum
er hornasteinurin í eini
veruligari viðgerð.

Viðgerð av alkoholismu
má taka vandamálið um
røturnar. Alkoholisma er
ikkí bert tað at drekka
alkohol. Hetta er bert
yvirflatan, symptomíð.
Ein djúptvirkandi viðgerð
má byggja á persónleikan
í síni heild, samfelagsliga
(sosialt), andaliga (sálar-
liga) og líkamliga. Sjálv-
andi mugu líkamligu
symptomini linnast
(akutt), áðrenn farið verður
undir hitt. Havast má í
huga, at alkoholikarin
heldur fram at vera alko-
holikari, hóast proppur er
settur í flöskuna. Hann
verður tað alt lívið.

Men aftur til Antabus.
Sólberg skrivar fyrst, at
tað er »... spell, at nokur
siga tað vera
vandamikilið». Longri niðri
skrivar hon um hvat hend-
ir, um drukkíð verður

omaná Antabus: «... hetta
kann í ringasta føri føra
deyðan við sær...»
Hvussu riggar hetta sam-
an? Hver kann garantera
100% at ein alkoholikari
undir Antabus-»viðgerð»
ikkí fremur ta hættsligu
royndina at drekka?

Antabusevnið, sum
danski læknin E. Jacob-
sen var við at finna, hevur
verið kent um allan heim í
ártíggir, og eina tíð hildu
læknar seg her hava funn-
ið undrunarevnið móti
alkoholismu. Men nógv
eru árinu síðani at sannast
mátti, at Antabus var
ongin loysn. Møguliga
akutt, t.d. um ein avhald-
andi alkoholikari noyðist í
eina sera freistandi støðu,
so sum veitslu, ferðalag
o.a. Men við ábyrgd — og
vitan um at antabus +
alkohol kann vera sjálvs-
mórð. Tað er tó við stórum
ivingarsemi at eg skrivi
hetta, tí ein væleydnað
verulig viðgerð og — sum
úrslit herav — ein stóðugt
sjálvsmedvitandi og
sjálvsábyrgdarfullur livi-
háttur ein dag í senn, átti
at gjørt át av kemiskum
evnum sum Antabus
óneyðugt.

Nevnast kann her, at í
Íslandi hevur Antabus
nærum als ikki verið nýtt
síðan «Fólkafylkingin
móti rúsevnisnýtslu»
(Samtök áhugamanna um
Áfengisvandamálið —
S.Á.A.) og viðgerðir teirra
byrjaðu at starva fyrir 10
árum síðani. Ikkí áttu
viðurskiptini her at verið
so ólik teirra. Teir arbeiða
tá meira úteftir, samfe-
lagsliga, og avmarka ikki
viðgerðina til afturlatnar
stovnar. Tí tað er í stóran
mun øll tjóðin, sum skal
»viðgerast» — óbeinleiðis
rakar alkoholisman okk-
um øll.

Gott, at farið er at spira
heimi hjá okkum, bæði við

viðgerðum, og so neyðug-
ari broyting í hugsunnar-
hátti hjá fólkinum yvir-
høvu, um alkoholismu sum
eitt sjúkligt haft, sum
ongin hevur »skyldina»
av. Ongin »synskir», ella
velur sjálvboðið at gerast
alkoholikari.

Sjálvandi verða altíð
byrjanarþrupulleikar
innan hesar viðgerðir,
men tað er stór synd um
tað á hesum øki sum so
mongum øðrum okjum í
Føroyum skal leiða til
kapping og klándur mill-
um stovnar og viðgerðar-
hugmyndir, heldur enn
samarbeiði um felags
royndir og vitan.

Her tykist tað marg-
háttligt, at upplýsingarar-
beiðið hjá «Heilbrigdi»
í nevndu grein verður
nevnt »øgilig reklama»
eins og var talan um hand-
ilsfyrirtekur og ikki við-
gerðarstovnar.

Alt arbeiði sum gjørt
verður innan hetta øki
hevur uppiðborið fullan
stuðul frá øllum fólkinum,
tí her er talan um heildar-
vælførd tjóðarinnar og
ikkí bert nakrar fáar ein-
staklingar. Mannalív
kunnu ikki metast í pen-
ingi, og alkoholisma er ein
deyðilig sjúka.

Ikkí minst tørvar okk-
um: upplýsing og aftur
upplýsing. Tí ongin við-
gerð er so góð at ikki eitt
umhvørvi fyllt við fordóm-
um og misskiljingum
kann bróta niður aftur tey
góðu úrslitini.

DAGUR.

PS. Vónandi uppfatar
ongin hetta sum her er
skrivað sum nakra (nega-
tiva) atfinning at arbeiði
sum gjørt er av góðari ætl-
an. Tvørturímóti. Kanska
kann onkur svara, sum
hevur góðar royndir av
Antabus?

HONDA lak&rust garanti

-findes ikke bedre